

DOBROTA

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XIV.

V Ljubljani 11. mali travna 1861.

List 8.

Lepe darila revnim cerkvam.

Komaj dve leti je minilo, kar se je bratovšina za vedno čiščenje presvetiga Rešnjiga Telesa in lepšanje revnih cerkvá tudi v naši škofi vkoreninila, in kako naglo se razširja, kako lepo razcvita! Koliko serčne molitve se daruje ljubimu Zveličarju v sv. Zakramentu, koliko sv. obhajil se prejme njemu v čast, koliko odpustkov se zadobiva v prid živim in vernim mertvim, to je le Enimu znano, ki se bo milostjivo ozertl na svoje ljudstvo in mu srečniši čase dodelil, kakor se je bil ozertl nekdanj, ko je bila ta bratovšina prvič ustanovljena na Francoskim. — Al ozrimo se na njen drugi ravno tako lepi namen, namreč Zveličarju spodobno stanovanje pripraviti, na lepšanje revnih cerkvá. Že lansko leto smo vidili lepe darila, ki jih je bratovšina iz Ljubljane po škofi revnim cerkvam razpošiljala, tode če jih letašnjim primerimo, ki so ravno zdaj v nunskim samostanu razstavljen, kamor jih vsaki lahko pogledat gre, moramo reči, da naša dežela še ni Boga pozabila, ker še gori za njegovo sveto hišo, za njego čiščenje v sv. Rešnjim Telesu, in kaže, da je res katoliška, da sv. vera v nji še ni ugasnila, ker še v tako lepih delih ljubezni in dobrotnosti cvetè in tako prijeten duh krogi sebe diha! Daril je več kot še enkrat toliko kakor lani, in med njimi nekatere prav lepe in drage. Naj jih le nekoliko omenimo. Posebno dopasti mora vsacimu lep, se vé da tudi drag velum s prav nežno in dopadljivo štikarijo; tudi se vidi lep, precej velik ciborij, kakoršniga je po deželi malo kje najti. Pertovi na altarje, albe, corporali in druge platnene reči, ki jih je prav veliko, niso le prav čedne in lepo delane, ampak tudi dobriga blaga in čistiga platna, kakor cerkev zapoveduje, in na kar bi se povsod in zmeraj gledati moglo. Nar bolj se pa serce raduje nad mašnimi plajši, katerih je trinajst, med njimi en črn, en zelen, dva modra (visnjeva), dva rdeča, drugi beli. Veči del imajo zadej križe, kar se posebno spodobi, in v sredi njih so lepe, drage in zamudne štikarije z volno in avilo. Vidi se na njih, da jih niso najemniki in najemnice delale, ampak izurjene, za dobro vnete, in kakor smo slišali, tudi mnoge žlahtne roke; ker vse te štikarije in ravno tako vse druge dela, kar se ne more prehvaliti, so se brez plačila storile, pa ravno zato so tudi neprecenjive, in marsikaka revna cerkev bo dobila cerkveno obleko, ki jo je kaka grofnja ali imenitna gospa delala. Pač se mora pri tem misel in spomin tistih lepih časov obudovati, ko so kraljice in cesarice, kneznje in imenitne gospe toliko za hišo Božjo delale, pa tudi serčno zaželenje, da bi se tisti srečni časi zopet povernili, — in ali ni to tako rekoč zarija takih časov? O Bog daj, da bi vedno lepši svetila! — Pri plajših je tudi še posebno omeniti, in posebno hvale vredno, da so natanko po rimski šegi narejeni in scer po plajšu, ki so ga vis. čast. gosp. fajmošter pri sv. Jakopu France Horvat iz Rima sabo prinesli. To bo pripomoglo, da se bolj in bolj bližamo šegam in navadam

pervih kristjanov; pa tudi same na sebi so take oblačila lepši in bolj spodobne, ker so širji in dalji, kakor navadne. Še nekaj ne smem zamolčati, kar mi je bilo povedano. Med darili je tudi 8 parov blazin za na altarje, in teh je 4 pare štikala mala, komaj čez 10 let stara bolna deklica. Pač lepo opravilo za bolno siroto! Pa ji je tudi gotovo njen stan lajšalo in njene bolečine hladilo. Posebno hvale zasluži sploh blazih dobrotnic neutrudljiva pridnost, in daje lepo upanje za prihodnost. Tako, postavim, je že omenjeni velum prvo delo majhnih deklic, ki bodo tudi za naprej rade in z veseljem lepimu namenu svoje proste ure darovale. Bog daj svoj blagoslov in vedno rast lepimu početju, kar smemo za gotovo od njega pričakovati, če le mi storimo, kar je v naši moči. Naj torej tudi po deželi — ne moja prošnja — ampak lepi namen, Božja čast, lepšanje Jezusoviga stanovanja med nami, vnema serca, da se bolj in bolj vdeležujejo te bratovšine, in posebno duhovni pastirji naj si štejejo v čast in v dolžnost k temu, kar se da, pripomoči. Če bo bratovšina tako rastla, kakor té dve leti, bo kmalo vsaka fara in vsaka cerkva kako darilce, pa tudi kako drago darilo zamogla pokazati, ki ji bo od tod došlo, če ga potrebuje. Vsim blagim dobrotnikom in dobrotnicam, in vsim, ki si za razširjanje te lepe družbe prizadevajo in so njena podpora, naj Bog njih dari in njihov trud obilno poverne; pa tudi vsi, ki so teh dobrot deležni, naj jim bodo hvaležni in naj molijo zanje; tako smemo upati, da bo čez leto število daril še bolj obilno narastlo, kakor letas, in vnete molitve bodo tolažile Božjo jezo in sprostile iz nebes dar miru in boljši, srečniši čase.

Bonač.

Drugo pismo,

kteriga je gosp. Janez Čebulj, misijonar v polnočni Ameriki, od tam svojimu bratrancu gosp. Globočniku v Kranj pisal.

(Konec.)

6. dan vožnje sim misijonarja Thiele v Eagle Harborji obiskal. Bilo je ravno polnoči, ko smo tje priladjali, in k kraju pritisnili. Nek Škocjan, ki so mu bili ti kraji dobro znani, me je do gosp. Thiele-oviga stanovišča spremil. Komej kakih 10 minut sva sneg in pesek gazila skozi gromovje, ko prideva do lesene cerkvice v sredi goše, kjer se je moj vodnik ustavil; tukej, pravi, je g. Thiele-ovo stanovišče, in tukej (pokaže mi nekaj, ko štor se mi je zdelo) je zvonec, ki k službi Božji vabi. — Visel je na štorovih (zvonec). Sklicala sva g. Thiele-ta. G. Thiele je Nemeč (Hannoveran), precej priletin mož (nad 40), tode mašnik je še le 3 leta; bil je učenik francoskiga in angleškiga jezika v Cincinatu, preden se je v duhovstvo podal. Govorčila sva do 4 zjutraj; dokaj potrebnih opominov in naukov mi je mož dal, me v serčnosti poterditi, ki mi je

ravno ni manjkalo; le tuji jeziki so me nekoliko skorbeli; tode g. Thiele me je zagotovil, in mi iz lastne skušnje skazal, da gnada božja obilno podpira mašnike v misijonih in jim zlasti zmožnost podeli, se tujih jezikov hitro navaditi, in se v njih izverstiti.

Ob 4 zjutraj mi je parobrod zapiskal; urno se ločim, hitim, da smo spet odrinili. Kratka je bila pot tega dneva, ob 5 popoldne smo že priladljali do Ontonage, ladijostaje Minesotinih rudnikov. V Ontonagi se je berž hrup zagnal, da se je katolišk duhoven pripeljal in dokaj katoličanov me je prišlo gledat in pozdravit, ker duhoven je redka prikažen v teh krajih. Prihitela sta tudi 2 Čeha, in zvediti, da sim Avstrijanec, reveža nista vedila, kaj bi počela silniga veselja, viditi rojaka svojiga in clo mašnika. — Drugo jutro sim se podal po reki Ontonagi v čolnu 22 milj v gojzde proti Minesotiskimu rudniku — 21. vinotoka 1859.

Doveršil sim pot; ni bila ravno kratka, blizo 2000 ur sveta sim premeril, veliko sim vidil sveta, in mest brez številca, tode malo me je vse to mikalo, nikjer se nisim obotavljal (razun pri Niagari) zgolj iz tega namena, da bi svet gledal. Ali bom še kdaj to pot hodil? To vprašanje bo rešila previdnost Božja.

Znani so božji previdnosti moji nameni, ki so me v misijon gnali, znano je božji previdnosti tudi, koliko sim se bojeval, zatreti, zamoriti svoje občutljeje, svoje serce; veselje sim razodeval zadnjo uro, ko sim se ločil od vas, tode bilo je prisiljeno; premagal sim naj serčnejši občutljeje, tode zmaga je bila kervava. — Do današnjiga dneva se mi le ena sama solza ni uternila iz oči, akoravno sim v mislih in sanjah vedno doma in v Kranji; — ni je bilo, ni je, ne bo je solze, akoravno sim ves zaljubljen v svojo domovino.

V Minesoti srečno najdem g. Fox-a (nekdanjiga častnika v pruski armadi). Moj prihod mu je bila nenadna, torej toliko bolj vesela prikazen, ko že dolgo, dolgo ni nobeniga duhovniga vidil; — najdel sim ga vsega v capah — revno oblečeniga; skazal sim mu torej kersansko ljubezen, in mu dal vso obleko, kar je je potreboval.

Stanovališa nisim imel stanovitniga, zdaj tu zdaj tam, kakor me je opravek klical, vender le nar večji del svojiga časa sim preživel v Ontonagi, kjer sim študiral na cente francosko in angleško, zraven pa „die hoffnungslose Jugend.“ 10 irskih in kanadjanskih otrok peti učil. Nekaj angleških sv. pesem sim odbral in g. Riharjeve napeve nanje prenesel. G. Rihar si pač clo domišljevali, ko so svoje napeve kovali, da se bodo kdaj na bregovih Gorenjskiga jezera prepevali. —

Kakšno je bilo moje življenje? Upam, da sim se za polovico svojih nerodnost spokoril, ali vsaj za $\frac{3}{8}$; kakih 5 tednov sim imel 9 let, še $1\frac{1}{2}$ mesec manj stariga fanta za kuharja, ki mi ni vedil in znal družiga skuhati, kot čaj (tè); tode ta pekorca se je poznejši nekoliko poboljšala.

Kakšna je bila pa zima?

Pervič mi je kosček desniga ušesa odletelo — 4. grudna 1859.

Drugič je bila dušica moja sama že v večnost pokukala!

Ad II. Bilo je 5 dni pred Svetim dnevam — 20. grud., ko sim nek rudnik obiskal, 22 milj (angl.) od jezera, in tam Božjo službo opravil. Po opravljeni službi Božji je bilo treba v Ontonagi bolniga Irea previditi. Irci in Kanadjanci so mi branili, da nikar; — snežilo je nepretergano, nevarni sever je vihral grozovito, tode vest je premagala strah in boječnost, — dolžnost me je klicala. S silnimi težavami sim pregazil 8 milj prvi dan, le komej sim najdel v pozni noči samotno bajto irskiga rudarja, kjer sim prej že marsiktero noč prespal, in spočil utrudene ude; tudi zdej sim se precej dobro tukej pokrepčal. Celo noč je snežilo; sever ni piskal, ampak tulil; bajta se ni tresla, ampak škripala, tode vsa ta komedija me vender le ni

oplašila. Dolžnost te kliče, Bog te bo varoval, — tako se tolažim, in se podam naprej drugo jutro. 14 milj — zkoz in skoz strašin gojzd — krog in krog mene je pokalo, in se lomilo drevje pod silo snega, al pa nemiliga neverja; kakih 5 milj sim precej lahko gazil. Tode kmalo, prekmalo sim jel pešati, in moč zgubljevati, jel sim odmetovati 3 čevlje visok sneg spred sebe, sim se vaedal in počival, — blezo na 20—30 stopinj. Obleka, ki je bila potú premočena, je jela med počivanjem zmerzovati, da je postala terda kot hrastova skorja, premrazeni udje so mi oterpnili, da skorej svojiga života nisim čutil. Več mi ni bilo mogoče odkidovati in odmetovati snega, roke so omagale, — s celim životam sim se metal po snegu naprej in nazaj, in na strani, da sim ga požokal, se vaedel, in počil. Zdej sim jel moliti in klicati Božjo pomoč, jel sim zdihovati k Marii in iskati njene pomoči. Kot sterela vdari spomin Lavtizarjeve smerti v moje serce in ga pobije: — „morde boš končal tek svojiga življenja tud ti v divjim gojzdu, ki ni človeškiga bitja, ki bi ti pomagalo.“ Spet pa me je druga misel tolažila: — če umerješ, umerl boš v zvestim spolnovanji svoje dolžnosti. Neštevilnokrat sim se na kolena pogreznil in klical k Bogu, naj bi pokrepčal moje ude. — Imel sim pri sebi olje, s katerim sim zmerzjeno uho mazal, urno sežem ponj, se z njim pokrepčati, tode terdo je bilo, zmerzjeno, po nobeni sili ga nisim mogel ogreti; milostiva previdnost Božja ni pripustila olju se otajati, — bilo je s trupam zmešano! kar sim poznejši zvedil.

Z nezapodljivim trudam sim komej še 50 stopinj v eni uri storil; sneg mi je že do brade segal; popolnoma sim opešal, noge so popolnoma odpovedale; jelo se je mračiti, smertna groza me je obhajala; — ril sim še pod snegam naprej po kolenih, — po vsih štirih; — padel sim na usta — obležal — zaspal sim. — Božja previdnost mi ni pustila spati, — zbudim se, — z nezmerno težavo se vzdignem, — tode zgrudim se spet, — obležim kot poleno brez moči, — izročim svojo dušo Bogú, in njegovi sv. Materi Marii, — zaspanec se me spet loti, — zadremlem. . . .

Na enkrat me klic prebudi, človeške glasove začujem: — rešen sim! Ali je mogoče? — rešen? — ko vender že več dni nihče ni hodil po tem kraju. — Nek amerikansk agent se je pripeljal na sanéh s svojo ženo. S posebnim opravkam je mogel iti v Ontonago, in ravno tukej skoz, — ravno o pravem času, ob nar hujši — poslednji sili. . . . Novo moč začutim v svojih udih, ali vsaj toliko moči, da se vzdignem spod snega in kličem v pomoč. Agent, — akoravno krivoverec, se me usmili, in mi pomaga na sani; pa glej! — nova — druga poskušnja! Ubogi konj je grozno težko gazil skoz sneg, in zdaj še težje, ko sim jest prisedel. Žena, ki se ji je konj bolj smilil kot katoliški duhoven, in bi se bila rada s a t a n a (mene) znebila, možu v ušesa zasepta (tako de sim jo slišal), naj me s sani spravi. — Mož, če ravno nerad, mi ukaže doli stopiti; jest — zdihnem in ubogam, stopim v sneg, padem in obležim. — Agent, to viditi, usmiljenje premaga, se ne zmeni za ženo, mi pomaga spet na sani in skuša sam gaziti, — tode ni mogel — vse tri je mogla uboga živinca vleči do perviga človeškiga stanovališa, kjer sim obstal, in se zahvalil svojimu rešeniku, in njegovi ženi. — Pač serčno želim, da bi se zavolj moje rešitve ena sveta maša v Veleševim brala, ena pa pri sv. Kocijanu v Kranji.

Vse dogodbe mojiga življenja v Minesoti in Ontonagi, Norwichu, Mapple Grovi i. t. d. vam pisati, bi bilo čas tratiti, ki mi je tako drag, in trikrat prekratek v novim misijonu Lapointe-u, ki je nad 160 milj dolg. Mil. škof Baraga so mesca majnika in rožnika sami tukej misijonarili, in konec mesca rožnika po mene prišli v Ontonago, in me poslali semkej, kjer je dokaj bolj divje kot v rudnikih.

Grozni so silo stari gojzdi, gošave, da se skorej skoz ne more, po katerih prebivajo moji farmani, nekdanj tako močni očipvanski narod, in se še nočejo vклонiti pod jačem olike,

kakor so se njih sosedge Otavanci. Groza me obhaja včasih, kadar s kake višave gledam — v černo podnožje — strahoviti gojzd, brez konca, brez kraja, brez hribov, le sem ter tje kak kupec, kaka višava (ich bitte es buchstäblich zu nehmen, nicht figurlich) samotno stoji, al pa se vleče skoz gojzde, in mine, de komej opaziš, ni, ni — ni gore — ni planine, in sačznikov, ki jih je bilo vajeno oko — ojmeni — kot na Kranjskim.

Razun Indijancev je dokaj Ircov in Kanadancev v mojim misijonu, ki so se poleg jezera naselili, in jih obiskujem (kar jih je pri jezeru) v svoji ladii (z enim jadrilam), ki so mi jo Kanadijanci stesali. Poglavitni sedež misijona je La pointe na otoku sv. Magdalene, 5 ur dolg, $\frac{1}{2}$ ure širok, kjer so sami Indijani, razun 5 ali 6 kanadijskih družinic. Tukej več ko polovico svojiga časa preživim — samec v samoti — brez tovarša, brez kuharja. Sam si kuham od maliga šmarna sem, tako kosilo si skuham, de mu ga ni para. Čaj in sušnik (Zwiebak) je moj vzitek, včasih mi tudi kak Indijanec kako ribo prinese. . . . Pijače imam dovolj, bistra, zdrava kapljica je, sauna na sebi — iz jezera; derva so prav po ceni, sekiro vzamem, malo se zasučeva, pa pade drevesce, premalo ga je; in v pol ure se dim prikaže iz moje lesene cerkvice (kuhinja, prebivališče in cerkev — vse pod eno streho). Sosedgev sim imel tud obilno po leti, pri oknih in pri vratih so mi noter lezli, in skakali: gerde kobilice in gnadljive gospodičnice „muskitos“ (komarji), ki tako strupeno pikajo, de ko bi v peklu družiga ne bilo kot muskitos, bi se branil doli iti. Bogat sim pa tudi, de še nikdar ne tako v svojim življenji, saj imam zadovoljno, veselo serce. Škof Baraga so mi rekli, ko sim jim eno na gitaro zabrenkal: „Le to me veseli, de so tako zadovoljni, misijonar mora veseliga serca biti.“

Tode pri vsi moji zadovoljnosti me vender le nekaj včasih zaskerbi: — voda, voda! 5 parnikov (vaporjev) je zadnje poletje šlo pod vodo na Gornjem jezeru, in z enim je tudi ljudstvo potonilo (300 ljudi.) — Voda me včasih malo skerbi; — sanje bi se utegnile vresničiti; rajnci materiči se je vedno sanjalo, de sim v vodi konec jemal. — Vsak teden sim gotovo dvakrat al trikrat na vodi, dolžnost me kliče, moram iti po vodi, nimam perutnic, de bi po zraku zletel, — nikdar nikdar ne grem brez potrebe, brez opravka.

Dvakrat sim že „Marija pomagaj!“ klical. Pervikrat sim imel Indijanca pri sebi, ki je ladijo umno vodil. — Vdrugič pa sim bil sam — z nekim Ircem, ki mu je ladijanje čisto neznanca reč. Noč me je zasacila, bil sim komej 2 milji od kraja, ladijaje proti Lapointu. Ko tresk se vihar vzdigne, voda zasumi, jame poditi valove nad ubogo ladjico mojo in jo metati, de je bilo joj. Božja previdnost me je varovala, de nisim kermila spustil, ko bi ga bil spustil, pokopan bi bil v dnu morja. Veter je bil od zadej k neizrekljivi sreči, ladija se čedno zasuča, veter se vpre v plahto, in nese ladijo ko blisk čez serdite valove in jo tresi k kraju v pesek — brez velike škode. (Pesek ob jezeru je droben in mehok kot moka).

Gorenje jezero je nevarno, pravijo, nar nevarniši; zraven pa nar boljši, nar bistrejši voda na svetu. — Če se mi kaka nesreča primeri, bodi si na vodi, ali v gojzdh, de bote vedili, gotovo se ne bo po neumnosti primerila.

Unkraj Lapointa na Kontinentu sim nov misijon ustanovil, cerkvico smo postavili — to se vé, 4 lesene stene, in streho brez stropa, kakor so skednji na Kranjskim. — Previdil sim jo s tem, kar sim seboj prinesel ali pa pristradal, in nakupil na potu; prav čedno paradira tu g. Hudovernikova kazula, zvonček, koretelj i. d., kar sim v Kranji dobil; — šta — nia — je zasumelo med Indijanci, ko sim v tem koreteljnu se jim perkazal — apiči — onižin.

Se še enkrat zahvalim vsim dobrotnikom, vsakimu posebej. Spomin Kranjskih farmanov se mi je zlo v serce

vpečatel, tako de jih nikoli pozabil ne bom. Za njih do-brote, ki so mi jih skazali, bom zmeram jim hvaležin. Povej jim to, in tudi jim pov', de ni šel noben krajcar od tega, kar so mi dali, v zlo; in de imajo tudi svoj delež v moji novi cerkvici. (N. B. Cerkvica bi se pa vender ne bila postavila brez drugih darov, ki so jih pobožni katoličani mesta Vašingtona poslali.)

Z Indijanci se prav čedno zlagamo; veseli jih, de sim sa tako kmalo njih jezika navadil, vedno jih je kakih 10, včasih še več — v koce zavutih, kot strašil — okoli mene. (N. B. Indijanci sploh sovražijo belo ljudstvo — kot roparje njih zemlje in morivce njih naroda; tode mékaté-wikwauacé — černosuknarja — duhovnika visoko spoštujejo.) Mesca listopada sim jim začel v indijanskim jeziku sv. vero oznanovati. Škof Baraga so mi konec mesca rožnika, dve leti!! odloga dali, in mi tolmača poiskali za ta čas, tode v treh mescih sim se tolmača odkrižal. Gnada božja, vodna družba z Indijanci in študiranje noč in dan mi je pripomoglo, de sim konec mesca kimovca g. Baragu indijansko pismo pisal in jih razveselil, kakor mesca sušca z angleškim in francoskim.

Ta kicitwawendagosi Kiže — Manito ga — mižid o zawendžigwin — waiba či kikendaman Ocipwe anisina-bewin; ni sa minawanigoziwin, zawendagoziwin gaie. Panima nibing nin gadožiton bežig nagamon nin ga — nindaa gaie Rihar nebwakad madwewęigewinini či ožitod, ged — ondži — nagamowad Ocipwe — anisinabek. Krajnc spičinag, nongom daš anisinabewibiigewinini. To je:

Čast Bogú! ki mi je gnado dal, de sim se kmalo indijanskiga naučil, kako veselje in sreča za me! Prihodnje poletje bom pesem napravil, in poslal Riharju (Indijanec nič ne vé od častnih imén), de bo vižo skoval Indijancem. Ravno kar sim bil le Kranjec zdaj sim pa že indijanski pisar. (Parce mihi, ne zameri zavolj nečimernosti, se ne želim hvaliti, temuč vam le svoje veselje razodevati.) J'ai bien combattu, j'ai fort travaillé, j'ai perseveré avec énergie, j'ai achevé la course épineuse de l'étude, il ne me reste, qu'à rendre graces a la Bonté Infinie de la Providence Divine, ki mi gotovo ne bo tega v greh štela, de svoje veselje v pismu rezodenem.

Indijance, ki so še ajdje (tretji del mojiga misijona), je grozno težko pokristijanovati; preveč so se z belim ljudstvom soznarili, in se njih hudobij navzeli; — od tod pa tudi njih terdovratnost izhaja. — Po novim letu se bom podal ob kerpljah v zgornji konec misijona, kjer jih je dokaj, ki se bodo blezo dali kerstiti. Pač želim živeti, terpeti in umreti za te reveže.

Dva Indijanca, brat in sestra, pri katerih je Lavtizar zadnje dni svojiga življenja stanoval, prenočeval, in zmerzil, — komaj četert ure od kočice, sta zdej tukej v Lapointu. Oba sta goreča kristjana, naj rajši ju imam med vsimi Indijanci; — veliko mi pripovedujeta od ranjeiga.

Roko poljubim ljublj. skimu novimu mil. gosp. knezu škofu Jerneju Vidmarju in se jim lepo zahvalim, kjer so me o mojim odhodu ob mojim popotvanji na Dunaju tako prijazno sprejeli.

Priporočim se lepo preč. g. proštu in generalvikarju v Ljubljani in čast. gg. korarjema Novaku in Volcu, g. Mersolu — svojim bogoslovskim učencim in dohtarjem, svojimu dragimu prijatlu Marnu i. t. d., pozdravim znance svoje v Ljubljani.

Priporočim se svojimu nekdanjimu g. fajmostru in dekanu J. Rešu v Kranji, jih lepo pozdravim in se jim za ves njih trud in vso skerb, ktero so za me imeli, lepo zahvalim; — pozdravim vas vse — vse ljube Kranjce, ktere imam vse v vednim spominu; na dalje vse duhovne prijatle, posebno v Kranjski okolici, — in zlasti tiste, s kterimi smo bili nekako bolj tesno zvezani; naj mi kaj pišejo. Povej jim vsim, de srečnišiga človeka ni pod solncem, kot je Viršekov Janez iz Velesovske fare — med indijanskimi

divjaki, — ki pa vender le pri vsi svoji kufrasti farbi — in napol nagoti, niso tako divji, kakor jih imate dokaj pri vas.

Povej tudi mojim duhovnim prijateljem, de delavcov (duhovnih) manjka tukej; vinograd je obsiren, delo, terpljenje težavno, tode le časno, kratko; minulo bo kmalo, zaslužek bo večin. Bog daj, de bi moj izgled kteriga mojih prijatelov za seboj potegnil, in sicer, kakiga gorečiga, pobožniga in prebrisaniga. — (Ein schwaches Talent kann hier unmöglich was ausrichten, denn erforderlich ist 1. eine vollständige Kenntniss der [insbesondere] englischen, französischen und indianischen Sprache und 2. Tüchtigkeit im theologischen Studium; man hat nämlich nicht bloss mit Indianern zu thun, sondern auch mit einer Anzahl von Secten, man ist im beständigen Conflict mit protestantischen Emissären und Missionären, ki so grozno prekanjeni.) Pač je moj talentik tudi silno lahek, tode dozdam sim z Božjo gnado in pomočjo prav lahko izhajal, de bi me le Gospod Bog ne zapustil. . . .

Z Bogam Janez! z Bogam Kranjci! z Bogam vsi!

Odpišite mi kmalo — in pa v slovensini, — de je ne pozabim. Janez Čebulj.

Zastran nekterih svetov in naredb.

(Sklep spisa: Prostost vere in vesti itd.)

Vstava sploh. Te ne bomo ne hvalili, ne grajali. Sej vemo iz zgodovine, de so podložni absolutnih in vstavnih držav kmalo dobre, kmalo slabe čase imeli. Ena, edina vstava je, ktera naj bo vodilo vsih; ako se le-tá spolnuje, je ljudem blagor, ako se opusa, jim je gorjé. Te vstave pa niso kaki demokrati, ne avtokrati skovali, ampak sam Bog jo je dal na gori Sinaju. Pa je tudi po Mojzesu povedal, koliko sreče bojo ljudje imeli, če jo bodo spolnovali, in koliko nesreče, če jo bodo v nemar pušali. Bog je rekel: „Ne kradi, ne ubijaj“ i. t. d. Kolike goljufije i. t. d. je pa leto 1859 pričala bilo. Imena Kynatten i. t. d. ostanejo v strašnim spominu na veke. Ako bi se ljudje brez izjeme stanú k Bogu nazaj obrnili, se tako zadovoljnosti, varčnosti, ljubezni, poštenosti resno poprijeli, sploh ako bi živeli po veri, ktero je naš Zveličar učil, ktero so njegovi aposteljni oznanovali, za ktero je toliko sv. mučencov kri prelilo, bi gotovo Gospod v nebesih svoje šibe od nas odvernili. Brez vere pa je vse početje človeških otrok, bodi si že vstava ali absolutizem ali kaj družiga, le hiša na pesku.

Vstava na široki podlagi. Švajcarski kanton Unterwalden je v dva oddelka Obwalden in Nidwalden razcepljen. V prvim se zberejo vsako leto zadnjo nedeljo mal. travna moški, ki so že 20. leto spolnili, na višavi pri tergu Saren. Tukaj si izvolijo Landamana in druge viksi vradnike, tudi poslanca za zbor v Bern; poterdijo ali zaveržejo osnovane postave, in pregledajo številke, kako se je z državnim blagom gospodarilo. Zlo tako je tudi v Nidwaldenu. Tukaj je res vstava na široki podlagi. Ali ta kanton ima komaj 12 1/2 kvadratnih milj; ljudi je v obeh oddelkih do 221.000 duš, katoliške vere, pobožniga, bolj priprostiga duha. Sv. pušavnik Miklavž van der Flue je bil njih rojak. Takim dobrim državicam utegne vstava široke podlage prav primérna biti. Poglejmo tudi sad take v-tave na široki podlagi na velikim, obširnim polji.

De ne govorimo od prve francoske prekucije, opomnimo le zadnje v svečanu 1848. Kako lepo je popisoval takratni minister slavni Lamartine ljudovlado, volitev zbornikov po nar. širokejši podlagi, pa že v rožniku 1848 je bila nova vstaja, ktero premagati je toliko kervi se moglo preliti, in kaj se je scasam izcimilo iz vsih obljub, svetov in zborov, ki so se od l. 1848 tam delali? Močan absolutizem z neko senco vstave, kteri zdaj v osupnosti

ima vso Evropo. Ako je široka podlaga toliko opravila pri Francii, ktera, prav reči, le en narod šteje; kaj je misliti še le od Avstrije, v kteri je toliko narodov, večjih in manjših, kakor mozaik sostavljenih?

V l. 1848 so bili avstrijski podložniki po taki široki podlagi namestovani v Frankobrodu in na Dunaj-Kromerizu. V Frankobrodu je bila res „Intelligenz“ Nemčije zbrana. Tudi Kranjsko so tam reprezentirali učeni razumni gospodje. Ali spomnimo se še na Gricnerjev predlog, de bi se neozenstvo (coelibat) katoliških duhovnov odpravilo, za kteriga so se možje vlekli. H. Gagerna stranka je na zadnje celo cesarsko krono Nemčije prajsovskemu kralju Frideriku Vilhelmu IV. ponudila. To je bilo res razodevanje katoliške vere in avstrijskiga patriotizma, de se Bogu usmili! — V državni zbor na Dunaj in Kromeriz (Kremsier) so bili l. 1848 prišli možje, izvoljeni po nar. širokejši podlagi. Vlekli so na mesec po 200 gold. st. dn. in imeli tudi pota tje in nazaj plačane. Od njih politiške (staatsmännisch) in druge vrednosti je bilo pa že v jeseni 1848 v nekim konservativnim dunajskim časniku od nekih smeti brati, ki jih je bil nar. veči del dežel v ta zbor poslal. In res, komu se ne bo hudo zdelo, kadar se spomni, kako so tam neki Borrosch, Šuselka, judje Fischhof, Goldmark i. d. kvasili, drugi pa bili kakor štorovi, njih učenost je bila komaj, de so znali svoje ime zapisati, njih 20 še tega ne. — Še več. Tudi v tem zboru je bilo pomenkovanje od denarnih državnih zadreg, in marsikdo se je zarekel svetovati, de naj bi se po cerkvenim premoženji seglo. To tedaj kaže, česa bi bilo kje mogoče od široke podlage upati, ako je pravi duh ne vlada.

Svoboda tiska. V principu bi zoper to nič ne rekli. Ali bati se je, de bi iz svobode tiska ne bila prederznost tiska (Pressfrenchheit statt Pressfreiheit). Še pomnimo, kakošne gerdobije so l. 1848 na Dunaji in tudi drugot se natiskale, kakošne izdelke so, jud Mahler, pa Heffner, Tausenau v časnike dajali. — Koliko je že sedanja tiskarija smela l. 1860 od bolnišnice na Viden-u na Dunaji blesti in obrekovati, ker je oskerbnistvo te bolnišnice v rokah cerkvenih redovnic. —

Javno, ustno sojenje. Ta sad smo že skusili, in se prepričali, de je, brez posebniga ozira rabljen, prilika radovednost pasti in pa šola za mnoge hudodelstva.

Prostost učenja (Studienfreiheit). Kaj hočejo te besede reci, prav ne vemo. Torej le izrečemo nektore reci, ktere želimo v šolah kako prenaraje ne viditi. Latinsina se zdaj manj čista in uči, kot nekdej. Od tod stane bogoslovce s perviga tako težko, ker je njih učilni jezik latinski. Latinsina je tudi jezik katoliške Cerkve; naj torej dobi nazaj poprejšnjo veljavo, ali pa še večjo. — Gersćini je zdaj darovan veliko večji ozir. Vprašamo le: „Cui bono?“ Kaj pomaga to, de dijaki zdaj ajdovske klasikarje starih Grekov lozej umejo, kakor nekdej? de akcente (povdarke) bolj poznajo? — Ali bi ne bilo tukaj poprave vošiti? — V nemškem jeziku se učijo vse učilne tvarine. Torej se že po tem potu nemškemu jeziku veliko da. Temu jeziku je bila nekdej v 5. in 6. razredu po 1 ura v tednu odmenjena, zdaj so mu pa v vsakim razredu odločene po 3 ure, ali še več. Ali je tolikanj treba? Ali bi ne bilo prav, de bi se gersćini in nemščini kaj časa vzelo, in se za latinščino, za geografijo in zgodovino, ali pa tudi za druge jezike, postavim za talijanskiga in francoskiga obrnil? *)

To so naše misli zastran mnogoterih, vmes nekersanskih, bi rekli freimaurarskih svetov, ki jih je bilo poslednji čas dosti slišati.

Avstrija je že doživela strašnih časov. Luterani v zgornji Avstrii pod vodstvom Štefana Fadingerja in Ahaca Willingerja l. 1626; češki in moravski Kalvini l. 1619; kalvinski Magjari Betlen Gabor, Botskaj, Emerik

*) Posebno zraven slovensine tudi na druge slovanske narečja. V Zagrebu se že razlaga češčina in v Pragi ilirščina. Vr.

Tölköky in v zvezi z njimi turki; dalje veči del kalvinske derhali Kurucov, katerih glava je bil katoličan Ferencz Rakoczy; — prigodbe l. 1848—49 so nam še v živim spominu, — so jo bili prignali že do robú pogube. Nič boljšiga bi se ne nadjali, ako bi vlada avéte brez razločka poslušala. Ali naš Bog živi še zmiraj, moja ljuba Klavdija, je cesar Leopold I. rekel v Lincu, kamor je bil pred Tökölyim in turki pribežal na klavir brenkaje in tolažil svojo solzuo ženo. — Upajmo, de tudi zdaj Gospod Bog nas ne bo zapustil.

19. svečana 1861.

χ

ŠMARNICE

naše visoke nebeške Kraljice, neomadežane Marije Device; spisal L. Jeran, duhoven ljubljanske škofije, z dovoljenjem vis. čast. ljubljanskiga škofijstva, so ravnokar iz Blaznikove tiskarnice na lepim popirji, razložno, po obsegu z različnimi čerkami natisnjene prišle na svitlo, in dobivajo se pri g. Gerberji, založniku. — Pravijo, de se ne spodobi, de bi se kdo sam hvalil, torej hočemo pa raji Šmarnice pohvaliti in povedati, de so tako mične, de jih bo vsak prav rad bral in brati poslušal; tako koristne, de bo dobrovoljnim bravcam vsaka stran nov sad obrodila; v lahki slovensini pisane, ki jo vsakdo lahko umč, in v čisti besedi, ki slovenskiga ušesa ne žali. Na čelu imajo vabljivo podobico preblage Marije Device z Ježuškam v naročji, ki z nar veči ljubeznijo na ovčice spodej gleda in proti njim ročice steguje. Napis na podobici je: „Življenje dam za svoje ovce.“ Osnovane so te Šmarnice skoz vsih 31 dni tako le: Naj prvo je vejica (majhin oddelek) iz življenja kaciga svetnika, svetnice, ali sicer posebniga častivca ali častivke Marije Device, veči del taciga, ki je ravno tisti dan, ko je dotično branje, svet zapustil. Precej nato nasledva nebeški cvet s poprejšnje vejice, to je, kratek prav tehtin nauk za verne iz uniga oddelka Marijniga častivca itd. Za cvetam pride pa vselej sad, ali premišljevanje kake čednosti, resnice, greha itd. Ta oddelek je naj tehtniši za djansko rabo vernih in velik del premišljevanj je tacih, de se prav lahko tudi za cerkvene ogovore ali pridige porabijo. Zatem je poprejšnjimu obsegu primérjena, vsaki dan posebna molitev, in k sklepu zlata zvezdica, ki jo poslušavci domú seboj vzamejo in v Marijno krono vpletejo, to je, kaka lahka in prijetna vaja ali opravilce. Napravljene in zložene so te Šmarnice tako, de so za očitno rabo, kakor tudi posamno domače opravilo. Namen pri izdelavi je bil dušni prid in blagor ljubih vernih Slovincov; de bi se res dosegel, pomozí Bog! Dobivajo se pri založniku Matiju Gerberji ob zvezdatim sprehajališu. Kdor si jih naroči, naj dobro razloči in dopové, če želi pričujoče nove, ali une, ki so predlanskim na svitlo prišle in se „Mariin mesec“ imenujejo.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Ljubljana je dobila zopet svoje samostojno poglavarstvo za krajnsko deželo in poglavar je izvoljen naš rojak gosp. dr. Dragotin Ulepič žl. Krainfels (Kranjostenski). — Svittli cesar so gospoda barona Antona Kodelja izvolili deželnega predsednika (Landeshauptmann) na Krajnskim in za njegoviga namestnika gosp. Dragotina žl. Vurzbacha. — Gosp. dr. Čuber, ki je bil iz srenjskiga odbora po prvi zvolitvi odstopil, je zopet izvoljen. — Zmed grajšakov so naslednji gg. za deželni zbor izvoljeni: Baron Oton Apfaltern, dr. Dragotin žl. Vurzbach, baron Oton Cojz, Julij Jombart, baron Anton Kodelji, gr. Anton Turjaški (Auersberg), Jož. Rudež, Edv. žl. Strahl, gr. Gustav Turjaški (Auersberg), Anton žl. Langer. — Za

deželni zbor sta izvoljena zraven undan imenovanih: G. Derbič, c. k. okrožni poglavar, v Kranji; v Kamniku v. č. g. J. Toman, dekan v Moravčah.

Iz Ljubljane. 6. t. m. ob 10 so v stoljni cerkvi mil. škof slovesno maševali poslancam deželnega zbora, ki se je naslednjič pričel v dvorani deželne hiše. Pervo, kar nas pri tem zboru veselí, je to, de so vsi katoličanje. Če so pa verni sinovi naše matere sv. Cerkve, ali ne, bodo v zboru pokazali, in potem bo tudi njih nadaljni tek in veljava med narodam, kakor tudi osoda v prihodnjih volitvah. Zraven tega upamo, de ni nobeniga sovražnika močne in edine Avstrije, ktera je tudi za obstoj Slovenstva potrebna, ako je naši narodovnosti pravična, zakaj pri kakorsnih koli prekucijah bi močnejši narodi utegnili iskati malo Slovenijo in njeno narodovnost le v drugim življu utopiti. Smerti pa noben pošten Slovenec ne želi. Še Rusini nočejo v poljščini in Poljci ne v rusovščini utoniti, desiravno so Slovani eni in drugi. — Veselo, prav veselo je, de je toliko verlih domorodcov v tem zbirališu, kateri se bodo za domačo reč zanesljivo prav moško poganjali in skerbeli, de bo domodni duh čezdalje bolj ogreval vse stabla znanstva, obertnijstva in vsakteriga umetnijstva. Posebno veselo je, de se slovenski zmerni in pobožni duh tudi v zboru ne pogreša; z zaupanjem „v pomoč Najvikšiga,“ je gospod predsednik zbor pričel in tudi sicer enaki glasi zboru niso tuji. — De bi pa ti možje zares le take naredbe tvorili, ktere so sv. veri in deželi v pravi prid, je zdaj čas, se k Očetu vsih dobrih darov ozirati in za deželni zbor moliti, de bi ga pri njegovih tehtnih opravilih vodil sveti Duh, ne pa posvetni duh. — Kar tiče s slovensino v šole in druge naprave, ter z njo sploh nakviško, je potrebno pravilo: „Hitro in urno!“ Z leaimi koraki se pri tej reči malo stori, in utegne povodinj priti, ki bo poslopje tolikanj lozej razderla, ako se ne bo terdno stalo. Noben izgovor ni bolj neslan, kakor pretveza, de slovensina še ni za vse stabla znanstev in umetnij zrela. Zrela je tako dobro, kakor je vsak drug evropejsk jezik. Kar mnogoterno terminologijo tiče, je v tem nar manjši pomislik, ker izrazi se sami snujejo, kdor je kolikaj jezika zmožin, razluga pa termine, bodi si domače ali tuje, kakor v vsih jezikih, učenost povsod sama nasproti; zastran novosti pa je to pomniti, de poštna prestava kakiga termina v domači jezik prav za prav nikakoršna novost ni. Torej je tisto godenje od kovanja besed dostikrat prav neslano. Nemci še zdaj tuje izraze z domačimi novimi zamenjujejo, in kdo pod milim nebam jim to očita, kdo od kovanja besed govori?

Iz Krašnje. Slovenci so sploh vsi katoličani, le na severju je mala pešica Luteranov in na jugu nekaj nezedinjenih Grégov. Slovenski narod stoji toraj ko keršanski, ko katoliški narod v verski zadevi na pozitivni podlagi, in reči se mora, ker tajiti se nikakor ne da, de so Slovenci, zunaj posameznih žalostnih izjemkov, ne le samo keršeni, ampak tudi živoverni katoličani, de je slovenski narod tedaj še zmiraj živoverin narod, cesar nihče prezreti ne smé, ne vlada, ne cesar, ne drugi nobeden, komur je na blagru in sreči narodov, deželá in cele deržave v resnici ležeče. Utegnil bi se mi sicer po takim izreku sem ter tje kdo nasmejati, pa vzame naj takošni zgodovino v roke in vidil bo, de so ljudstva vsih časov le tako dolgo slovéle in močno bile, dokler so stale v verski zadevi na podlagi pozitivni. Rimljani in Gregi, de le tih omenim, so bili, kaj pa de, malikovavci, pa vender, bi djal, véрни malikovavci, to je: oni so verovali v oščne bogove, so verovali v neumerjočnost duše in povračilo v večnosti, toraj verovali tudi pekel in nebesa. Na to vero operto, je doseglo to dvojno ljudstvo visoko stopnjo izobraženosti (kolikor je neverstvo premoglo), izverševalo je junaške djanja ter mogočno na svetu gospodovalo. Vrivati pa se je pričela mehkužnost med té ljudstvi, eno ko drugo se je v sladnosti topilo, zato pa tudi pravno se vedno bolj pacilo in zadnjič popol-

nama obnemoglo. Vednosti in umetnosti so jéle pešati, in ljudjé bi bili počasi spet nazaj v staro sirovost zabredli, ko bi jih ne bilo kersanstvo te nesreče obvarovalo. Vera, sveta, kersanska, katoliška vera, ona, ki stoji na vkladu prerokov, katerih preroška beseda se nad njo tako lepo spolnuje; ona, ki stoji na vkladu svojiga Začetnika in vtemelitelja, kteriga presveto in neoskrunjeno bivanje na zemlji je čistejše od zlata in solnčniga svita; ona, ki stoji na vkladu čudežev, ki jih je njé Začetnik delal, in pa delal takó, de jih vsa prekanjena in zvita sovražnost nikakor tajiti ali vkladno ovreči ne more; ona, ki stoji na vkladu nauka, kateriga čistost, svetost in blagost spričujejo, de ni od tega sveta, de ima drugi vir, in sicer visoko nad nami, v večnih nebeških lepavah; ona, ki stoji na vkladu groznih, čudovitnih prigodil pri smerti Kristusovi, na vkladu veličastniga vstajenja Gospodoviga od mrtvih; ona, za katero so njé prvi oznanovavci in za njimi tisoč in tisoč mučencov raji življenje darovali, ko pa de bi se bili nji, ko neoveržljivi, sveti, večni, zveličavni resnici odpovedali; ona, katera je svetu vso drugo podobo dala, svet prerodila in še le prav požlahtnila; ona, ki je človeku še le prav razodela in odkazala njegovo visoko vrednost, njegov sveti poklic; ona, ta sveta, zveličavna, kersanska, katoliška, vse oživljajoča vera je ljudi, je svet sirovosti otéla ter postala draga mati nove izobraženosti na novi, na kersanski podlagi. In ta vera ravno je, ki je spodrinila popolnoma nekdanjo malikovavstvo Gregov in Rimljanov, ki osrečuje svet s svojo oživljajočo močjo, ki kaže človeku njega pravi časni in večni blagor, in ki je tudi sveti živelj naroda slovenskiga. Verni Slovenec je pokoren svojimu gospodarju, svoji gosposki, svojimu cesarju, ne toliko zavoljo site ko veliko več zato, ker ga vera k pokorsini veže, ker je pokorsina kristjanu dolžnost, ker pokorsina zavoljo Boga, iz ljubezni do Boga k Bogu v sveti raj v nebesa pripelja. In take pokorsine ni prezreti, taka pokorsina je vir resničniga junaštva, je studenec nepremakljive zvestobe in radovoljniga, raznoverstniga mogočiga darovanja v občni blagor. Vzemi človeku vero, in boš vidil, kako dolgo ti bo pokoren in zvest, in koliko de mu bo na občnim blagru ležeče. Gregi in Rimljani so bili sicer malikovavci, pa vender pozitivno verni, so se svoje lažjive vere zvesto držali in po nji živeli, zato bili ko taki mogočne ljudstvi. Vender malikovanje, kakor drugači ni biti moglo, je moglo umakniti se kersanstvu, zmeta se umakniti resnici, kar je tudi prav, ker le resnica bi imela po pravici domača biti na svetu. Trosi toraj laž, podkoplji in vzemi ljudstvu vero, in groze prevzet boš zvedil, kaj de si boš s tem napravil. Ne zgovarjaj se z Gregi in Rimljani; njih basin in mót ne moreš, ako se ti ne meša v glavi, nikakor več ne sam verovati, ne drugim posiliti; si pa kersanstvo zaverigel, ti ne ostane družiga, ko nejevera zdanjih časov, in ta nejevera je tista, ki podkopuje cerkev, postavnost in sedeže, prestole kraljeve. Cerkev ne bode padla, ker ima obljubo obstanka od zgorej doli, mogočni tega svetá, kralji in cesarji pa naj gledajo, de se v silnim hrušu ne razruši zdanja poloba svetá, ter naj spet nazaj zavijejo s svojo vlado na vklad kersanski, kateriga so veči del že zapustili bili. Sicer se sem ter tje tudi kak nov nejevernik najde, ki je (do bližnjiga) pravičin, resničin, pošten; pa taki so le redki izjemki. Taki človek je ravno tako srečin, de je v njem telesno in dušno v neki ravnovagi, tako de on sam v sebi čuti in sliši postavo, ktero Bog v serce vsakiga človeka zapiše, in ktero je bil kdaj na gori Sinaji med gromam in tréskam oznanil; pa ravno to takiga človeka toži in mu njegovo nejevero ko žalostno, strašno zmeta očita. Nejevera zdanjih časov gre zunaj takih redkih izjemkov čudno, grozno pot. Taki slep nejevernik blede od neke vsoljne svetne duše, katera se v rastljinah, v živalih, v človeku, v vsaki stvari po svojim razodeva, v človeku pa še le sama k sebi pride ter se zavé, de je. Ta duša, ta čudni bog pride tedaj še le v

človeku sam k sebi, še le v človeku se zavé, de je; človek zato pa tudi sebe za bogá ima, in ker se bogá šteje, vsakiga družiga človeka le toliko čisla, kolikor mu le-tá služi, ker v vsih rečéh le samiga sebe iše. Od prave prijaznosti, od ljubezni, od darovavnosti ni pri takim nobene govornice; če mu bližnji več ne služi, tudi ne mara več zanjga, in če mu je morde na potu, se ga, kakor že more, otrese, v pomočkih, to doseči, ni ravno zberčin. In ker edino le sebe iše, ker v življenje po smerti ne veruje, ker vso svojo srečo le v to stavi, de, kolikor je moč, po svojim poželenji posvetno prijetno živi, zato pa tudi ni piškaviga orča vredna vsa njegova pokorsina, zvestoba in darovavnost. Človek ko taki nejevernik je pokoren, dokler pokoren biti mora, ali mu pokornimu biti kaže, zvestoba takiga je le navidezna in darovavnost pri njem le tista, ki jo osebna pristranost, osebin dobiček priporoča. Ako dospe ta nejevera, razširjena na vse strani, stopnjo moči in oblasti, potem ni treba prerok biti, in lahko se naprej že vse naznani, kaj de čaka posamezniga človeka ko cele družine, posamezne dežele ko cele države, kaj de vlade in žeslo kraljevo. Nejevera dandanašnja ni malikovavstvo nekdanjih Gregov in Rimljanov, je globoko pod tem v zadevi znotranje vrednosti, ni moč druživna in ohranivna, ampak razrušivna; verh tega pa sovražna vsimu in čertivna vse, kar se strinja s pravico in resnico pod vodstvam ljubezni kersanske. Ko pa to prevdariš, boš lahko spoznal, de je omenjena nejevera grozno, pogubivno brezdno za ljudstva in države med tem, ko je kersanstvo obéh sveti angelj varh. In pod perutimi tega zvestiga varha stoji in živi slovensko ljudstvo, slovenski narod, in je toraj brez dvombe vredin, de ga vlada ne prezre, ampak njega, ki je ravno ko pozitivno verin, kersansk, katolišk narod, eden nar zanesljivših stebrov prestola avstrijanskiga, tudi ko takiga spozná, ter mu pripomore, de bodo njegove národne pravice spoštene in, prej ko je moč, v djansko rabo vpeljane, ne pa mervta čerka ostale.

Iz Gorice 6. mal. travna. F. — Z nemškim postnim pri digarjem nismo bili srečni. Lani ga nismo mogli dobiti poprej kot za šmarniški mesec, letas pa je bil odločni č. o. jezuit zbolel. Sicer pa so nemško izobražene družine, ki naj večí del tudi talijanšino umé, se vdeležiti utegnile talijanskih govorov. Častiti o. kapucin, že po svoji zunanji obleki, še več pa po obliki svojiga života resin postni pridigar, je po zgledu svojih prednjakov 4krat na teden pridigal in tihi teden duhovne vaje imel. Zapopadek njegovih govorov in premišljevanj je bil jedern in za vsakdanje življenje potreben in njegovo narekovanje goreče, talijanšina pa za manj izobražene nekoliko previsoka. Po slušavcov je imel več ali manj obilno, ob času vaj je bilo posebno natlačeno. — Tudi slovenskih postnih pridig ob petkih pri fari sv. Ignacija so se naši Slovenci z veseljem vdeleževali ne manj kot ob navadnih nedeljah in praznikih čez leto. Velíki petek so slovensko pridigo imeli v omenjeni fari v. č. o. Krotkoslav Šmajdek, ki so Ljubljancem po izustjenih in drugim Slovincem po spisanih pridigah dobro znani. Zapopadek pridige je bil v prvem delu: Kristusovo terpljenje zlasti na gori Kalvariji, in v drugem delu: Kako se mora Kristusovo terpljenje v dušni prid obračati. Pridiga, v čisti in gladki slovenšini in goreče narekovana, je pač taka, de bi si jo bil mogel vsaki v sercu ohraniti. Ravno ta č. g. imajo pod tiskam svoje lepo delce: „Popotni tovarš.“ knjižica za brate in sestre tretjiga reda sv. Franciška. *) — Tudi za gotovo vemo, de se že natiskuje v tiskarnici J. Zajca in bo v malo tednih na beli dan izšel prvi zvezček ogovorov misijonskih, ki jih je spisal in jih misli v več zvezkih na svitlo dati po Sloveniji znani pisatelj in govornik g. F. J. Kafol, sedanji kaplan na Pečinah in izvoljeni odbornik v deželni zbor za Tominsko okrajino. De se bo

*) Dosihmal je 9—10 pol že natisnjenih.

tudi ta č. gospod na strani svojih slovenskih tovaršev v deželnem zboru goreče potegoval za slovensko narodnost, nikar ne dvomimo. Bog daj srečo! Slava tudi vsim rodoljubam, ki si podvizajo, bodi si pismeno, ustmeno, ali djansko, svojimu še mladimu narodu na podlagi sv. katoške vere na vikši stopinjo izobraženosti povzdigniti se.

Iz Gorice 7. mal. travna. — Dans, Belo nedeljo, imamo ob enem dva gospoda na parah. Imenujeta se ta dva častita gospoda: Janez Licen, fajmošter v predmestu na Plazzutti, umrl 5. t. m. zvečer, star 54 let, in Janez Lapanja, občno ljubljeni in spoštovani, jako izurjeni kancler v škofijski pisarnici, umrl danes o 1/2 2 popoldne, 44 let star. Oba Janeza sta skoz več časa bolehovala in se sušila; bila ste naj boljiga katoškiga duha. R. I. P.!

Iz deželniga zbora.

Deželni zbor se je pričel 6. t. m. v dvorani deželne hiše. Dvorana je višnjevo pomalana, ozaljšana s podobama cesarja Franciška Jožefa in poprejšnjiga cesarja Ferdinanda in s krajskim orlam. Spredej na desni je sedež za deželni poglavarja, prevzv. gosp. Dragotina Utepiča, in na levi za deželni predsednika, visokorodniga gosp. Antona barona Kodolija. Na obeh stranéh pri steni so urnopisci, ki vse zapišejo, kar koli poslanci govorijo. Podolгим čez dvorano ste na vsaki strani dve mizi s stolmi za poslance. Na spodnjim koncu je oddelek dvorane odločen in pregrajen za poslušavce, ker seje so očitne in vsakdo smé priti gledat in poslušat. Škoda pa, de je za poslušavce malo prostora. Gospod predsednik vodi posvetvanja, pričjenja in sklepa seje.

V prvi seji so bile le bolj priprave. Gosp. predsednik in njegov namestnik sta polavarju, kakor cesarskimu namestniku, v znamenje pokoršine do svitliga cesarja in zvestobe v spolnovanji svojih dolžnost v roko segla. Poglavar je zboru zročil cesarski vstavni pismi od 20. vinotoka in 26. sveč., in tudi poslanci so predsedniku namesti prisege roko podali, kakor poprej predsednik poglavarju. Izvoljena sta bila 2 pisavca, gg. Ambrož in dr. Zupan, ki ob kratkim zaznamujeta, kar se v zboru govori. Sklenjeno je bilo v ti seji, poslati svitlimu cesarju zahvalno pismo za vstavo v obeh jezikih. Zvoljen je bil tudi odbor za preiskovanje, če so bile volitve poslancev po postavi opravljene, ali ne.

V drugi seji, 8. t. m., je poslanec baron Apfaltern naznanil, de razun manjših pogreškov so volitve poslancev v redu. Černomoljski poslanec je odpovedal, torej bo nova volitev. Deželni poglavar je naznanil cesarsko povelje, de naj se poslanci za državni zbor in njih namestovavci zvolijo naj hitrejši ko je moč. Nar imenitniši reči v ti seji ste bile: zahvalno pismo do svitliga cesarja, ki ga je izdelal grof Anton Turjaški, slovensko pa dr. Jan. Bleiweis, in pa govor Turjaškiga pred branjem zahvalniga pisma, in dr. Tomana za stran slovensine in njenih pravic. Turjaški se je vzdignil v prid edinosti močne Avstrije in je krepko prijemal magijarsko vdolovanje, prezirnost družih narodov in dežel, izganjanje Nemagjarov, lomastenje zoper avstrijski gerb itd. „Ko so v Budi ces. orla, znamenje edinosti, sterli, so sterli ob enim tudi ogerskiga orla; ako pade Avstrija, pade tudi Ogersko z njo.“ Govornik vpraša, od kod je ta nejevolja Magjarov do družih narodov? Ali nas ne veže z njimi ravno tisti prid in osoda? . . . Tudi naša mala dežela je za Ogersko kri prelivala, tudi oni so nam hvaležnost dolžni. — Absolutizem je padel vsem, tedaj zločnost. Ni se treba bati Magjaram, de bi jih v državnim zboru večina dušila, dokler se tega derže, kar je prav in pravično, bodo tudi od družih podpirani; tudi govornik je v poslednjim državnim zboru z njimi deržal, kokler so bili Magjari na podstavi ogerskih pravic, na pragmatični vterdbi. Ta sankcija je bila pogodba med vsimi avstrijskimi deželami, de bi se njih neločljivost vterdila;

torej tako pogodbo tudi le vsi skupaj razrešiti zamorejo, ne pa vsaki zase. Sicer pa de ni gledati samo na preteklost, ampak tudi na prihodnost; vse kar je bilo, se ne more povrniti. Če je pa kaka dežela tudi predbljena bila, zato ni brez pravice. . . . Ne Ogersko samo ima pravico, samo sebe ohraniti, ampak tudi mi drugi. Mi nismo dolžni terpeti, de Ogersko se odkrušivši vse butare in plačevanja na nas verže. . . . Naslednjič meni govornik, de pragmatična sankcija potrebuje obnovljenja, tode na podstavi nasprotniga sporazumljenja — po Njih veličastvu in njih svetovavcih v državnim zboru v prid edinosti močne Avstrije, in lepo sklene z velikim cerkvenim učenicam: „In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas,“ to je: „V potrebnih rečeh bodi edinost, v dvomljivih prostost, v vsih ljubezen!“

Nato je govornik bral zahvalno pismo do svitl. cesarja, dr. Bleiweis pa v slovenskim jeziku, v katerim prvi deželni zbor v imenu vse dežele zahvaljuje svitl. cesarja za predragi dar, za vstavo, katero hočejo modro rabiti in se zanesejo, de bo veči svoboda k edinosti in sreči cesarstva pripomogla. Prošnja do cesarja, pravice braniti, in obljuba zvestobe pismo sklepa.

Zdaj dr. Lovro Toman poprime besedo v prid slovenskiga ljudstva in slovensine, ter z živo in krepko besedo skazuje, kako potrebno je, de se ljudstvo v svojim domorodnim jeziku zobrazuje. Že 1000 let se je s Sloventvam zopernaturno skušalo, ga po tujsini obraziti, tode po taki poti zamorejo le posamezni možje na vikši stopinjo se povzdigniti, nar veči del naroda pa je izločen. Tako je tudi dosihmal na Slovenskim bilo. Pri vsi tujsini pa se je slovenstvo ohranilo; to je znamenje njegove moči in zmožnosti za življenje. Ni se pogrešala moč v narodu, ampak olikovanje v domačim duhu in jeziku. Torej se želi pomoč v prid narodovnosti. Jezik je splošna vez narodova; jezik je mera omike; mora se mu pravica dati v vradu, v šoli, v cerkvi. (Tukaj jo je zmiraj v nar veči meri imel, cerkev je slovensino pestovala, gojila, ohranila. Vr.) Narodoljubnost ni puhla strast, je živelj domorodniga čutila. . . Vsako ljudstvo ima pravico izobrazovati se. Olika je bramba ljudstev. . . Dokazuje nadalje, de domorodnost ni nevarna za deržavo, de v tem se le bo Avstrija podporo imela, ako bo narodovnosti varovala. Ne v pravici do narodovnost, ampak v njih zatlačevanji bi bila nevarnost za Avstrijo. Govornik opomni, de tudi v prihodnje ni zoper nemško izobrazo, tode slovensina mora na slovenski zemlji svoje pravice imeti, naravnost in brez pogoje naj se njene pravice spoznajo. — Potem je več govornikov zastran te tvarine besedo povzelo. Dr. Vurzbach je z govornikom edinih misel. Mil. škof med drugim pristavijo: de so sami svoji duhovšini velevali, se v slovensini olikovati, in menijo, de nikomur kar v misel ne bo prišlo, temu nasprotovati, kar je govornik v svoji cveteči besedi izrekel. Vender pa mislijo, de posebniga odborniga sklepa v ti reči ni potreba, ker se že samo po sebi razumeva, de smé slehern zbornik popolnoma prosto govoriti v katerim zmed tih dveh jezikov hoče. Nadaljni govor je zadeval potrebo tesne zveze z Avstrijo, de naj torej parlamentarni jezik nemški bo.

Nato je še več govornikov besedo povzelo, in sem ter tje precej gorko. Dr. Bleiweis je med drugim izrekel spodobno in pravično željo, de bi bilo vsih poldrugi milijon Slovencev na enim upravnim mestu tukaj namestovanih. Spregovorili so še: Lukman, Strahl, Toman, Kromer, Brolih, gr. Ant. Turjaški, Vilhar, Toman, in poslednjič je zapisovavec Ambrož v spravnim duhu besedo povzel de se v bistnosti govori strinjajo, in zaverniši na cesarjevo besedo „ravnopravnost“ je ponovil, de slehern zamore tukaj v obeh jezikih govoriti, kjer se vsi razumejo; posebin določek pa de po njegovi misli ni potrebin. S tem je bila na podani predlog dr. Zupana v enakim pomenu večina zbornice zadovoljna.

Zastran razglasovanja zbornih obravnáv je bilo sklenjeno, da se bodo napred ob kratkim nemško v Laib. Ztg., za Slovence pa v Novicah zastoj razglasovale; nekoliko pozneje pa bodo na deželne stroške v imenovanih časnikih tudi popolne urnopisne obravnave na svitlo dajane. Za vredovanje obravnáv je predsednik imenoval poslauce: Bleiweisa, Tomana in Broliha.

Poslednjič je zbornica še sprejela predlog dr. Bleiweisa, da naj se svitli cesar prosi za postavbo, v kateri bi bila neodgovornost poslancev za njih govorjenje v zboru izrečena. O ti priliki je dr. Bleiweis tudi slovensko govoril. Še le ob dveh se je zbor sklenil, ki se je bil ob desetih pričel.

V tretji seji 10. t. m. sta bila na predlog dr. Bleiweisa gg.: prof. Macun in Fr. Malavašič poterjena za predstavljavca hitropisnih zbornih naznanil. Zastran tega, če naj se nemško in slovensko ob enim, ali poprej nemško na svitlo daje, ker poslednje prestave ne potrebuje, pri glasovanju niso zmed treh predlogov pri nobenim mogli do večine priti, in so torej to reč nedoločeno pustili.

Nato so se pričele volitve za deželni odbor, pri katerim so bili naslednji gg. izvoljeni: Od poslancev za srenje po kmetih dr. Bleiweis enoglasno; za kupčijsko zbornico in za mesta in terge: Gosp. Ambrož (z 10 glasovi zoper 1); od grajsakov: Gosp. dr. Vurzbach; od vse zbornice skupaj: G. dr. Zupan. Njih namestovavci pa so gg.: Kozler, Dežman, Strahl, Recher v zgornjim redu. Vsi so sprejeli volitve.

Potem se je pričela volitev poslancev za državni zbor na Dunaji. Od zbornikov občin na kmetih so zvoljeni naslednji trije: G. Fr. Kromer, c. k. deželni svetnik (z 31 glasovi); g. Matija Koren, posestnik (s 27 glasovi), in dr. Lovro Toman, advokat, (s 26 glasovi). Pervi je volitev sprejel, poslednja bota pri prihodnji seji za gotovo povedala, zdaj gre na to, da bi se odpovedala. — Kupčijske zbornice poslanci so zvolili g. Dragotina Dežmana, muzejiniga varha (s 27 glasovi), in g. Jan. Broliha, c. k. svetnika deželne sodnije (z 19 glasovi). Oba sta volitev sprejela. — Veliki posestniki pa so izvolili (z 20 glasovi) g. Edv. zl. Strahla, in ko se je letá zavolj bolehnosti odpovedal, dr. Drag. zl. Vurzbacha (z 22 glasovi), ki je sprejel volitev. Namestnika za mesta in grajsake sta gg. Jan. Kozler in gr. Anton Turjaški (Auersberg), in sta volitev sprejela. Nekaj gospodov je že poprej povedalo, da volitve sprejeti ne morejo, torej jih tudi volili niso (Med njimi gr. Ant. Auersberg). Namestniki za občinske poslance niso voljeni, ker še vsi poslanci niso zagotovljeni.

Razgled po kersanskim svetu.

V Križanski cerkvi na Dunaji so bile pod vodbo jezuitskiga vikšiga, O. Patisa, od 17.—21. u. m. duhovne vaje za svetne ljudi, pri katerih so bili med drugimi pričujoči: Cesarica Karolina Avgusta, nadvojvodnji Sofija in Hildegarda, veliki vojvoda toškanski, vojvod in vojvodnja iz Modene in več knezi in grofinj. — Enake svete opravila delajo na duhovnim polji za človeški blagor to, kar moške v deželnih zborih za bolj svetno stran; gotovo pa je sad le-unih zanesljivši.

Dunajski rokodelski družniki so imeli Veliki ponedeljik v cerkvi sv. Ane skupno sv. Obhajilo, do 1000 mladenčev so posvečeni škof Fr. Zenner obhajali.

Na Tirolskim so pripravljali podpise, ki so se imeli zročiti deželni zboru za ohranjenje verske edinosti v ti verni deželi.

V Kolinu ima P. Rive S. J. v minoriški cerkvi od 1.—14. t. m. verske govore za možč. — Pač dobra misel!

Na Virtemberskim zbirajo v več občinah podpise k zahvalnemu pismu za možč, ki so v zbornici za ohranjenje konkordata govorili. — Dandanašnji delavnost in čujočnost veliko pomaga k dobrimu.

Narodoslovje Czerniga skazuje v avstrijskim cesarstvu 7,890.000 Nemcov; 15,027.000 Slovanov; 4,947.000 Magjarov; 5,628.000 Rumunov; 1,050.000 Judov; 146,000 družih (Armenov, Grekov, Albanov in Ciganov). Na vojski je 150.000 Nemcov; 70.000 Magjarov; 81.000 Lahov (naj berže še z lombarškimi); 47.000 Rumunov; 10.000 Judov; drugi so Slovani. (C. M.)

Vseučilišniki v Palermi so bili že davno razsedeni, da se je po vsih kotih in ulicah mesta celo v vseučilišnim dvoru na gemade protestanskih biblij in družih nezbožnih in svinjskih bukev in knjižur na prodaj ponudilo. Poslednjič pa se zberó in vse barantače tih nesnag z vseučilišniga terga preženó. K temu so pošteni študenti še rezno prošnjo vladi poslali, da naj temu pohujšanju konec stori, če ne, bodo sami prodajače s palicami mazali. Slava možkim in poštenim učencam!

Duhovske zadeve.

V ljubljanski škofii. Metliška fara je farinimu vikariju v Prežganji, gosp. Ant. Rešu podeljena. Prežganjska vikarija je torej 30. u. m. razpisana. — Šentjurska fara pri Svibnji je podeljena gosp. Leopoldu Gestrinu, duh. pom. na Verhniki. — Gosp. Jož. Skubic, kurat v Tomišeljnu, pride za ekspozita v Žabnico. Prestavljeni so naslednji gg. duhovni pomočniki: Martin Indof z Jesenic v Poljane nad Loko; Anton Žakelj s Polján k sv. Križu pri Kostanjevici; Janez Hitij s sv. Križa na Jesenice; Mart. Tomec s Kamnika v Teržeč; Jož. Kogej s Teržica na Verhniki; Jan. Zagoda z Metlike v Stopič; Ant. Kerčon iz Stopiča v Metliki; Janez Puhar iz Cirkelj v Smednik; Mih. Horvat iz Smednika v Šmartin pri Liti; Peter Vartol iz Šmartna v Cirklje. Umerla sta: gg. Janez Rechberger, kaplan v pokoji iz poreške škofije, 8. t. m. in Jož. Kopitar, kaplan v pokoji, 9. t. m., oba v Kranji. R. I. P.

V lavantinski škofii. Čast. gosp. Lorenc Vogrin, dohtar bogoslovja, konzistorijalni svetovavec, dekan pri šent-Jurji na Šavnici i. t. d., je imenovan korar stoljne lavantinske cerkve. — Škofijski duhovni svetovavci so izvoljeni: čč. gg. Juri Kotzbek, dekan Marenberški. — Jožef Dornik, duhoven v počitku, mnogozasluženi večletni oskerbnik predmestne slovenske fare v Marburgi ob času redemptoristev, — Ferdinand Ramor, učitelj veroznanstva na zgornji gimnazii v Celji. — Za fajmoštra v šent-Jurji poleg Celja je postavljen č. g. Martin Terstenjak, škof. duhovni svetovavec in bivši učitelj veroznanstva na spodnji gimnazii Marburški. — Prestavljena sta gg.: Lorenc Cajnkar za namestnika v šent-Jernej pri Konjicah, — Matevž Pogelšek za kaplana v Vitanje. — Umerl je č. g. Ignacij Boleoslavski, kurat v šent-Jernej pri Konjicah. R. I. P.

Mili darovi. Za afrikanski misijon: Mina Beseničar 1 gold. — Za sv. Očeta: „Domine mane nobiscum“ 1 tol. ali 2 gold. st. dn. Neimenvan 2 gold.

Iz Ljubljane. Včeraj ob 11 dopoldne je umerla v nunskim uršulinskim samostanu zamurka Johana Hadiga — za pljučnico. bila je brihtna in, kolikor zamurci premorejo, pobožna deklica. Bog ji daj večni mir in pa srečo, da bi pri Bogu svojim rojakam spreobrnjenje pospešila z gorečimi prošnjami.